

כלי לניתוח משוב לתלמידים*

למשוב יכולת השפעה ניכרת על למידת התלמידים. הוא מאפשר למורה להביע התייחסות אישית לתהליך הלמידה של כל אחד מהם ולספק להם אינדיקציה לעמידתם ביעדים. בעזרת ניסוח המשוב נוכל לבחור כיצד לכוון את המשך הלמידה של כל תלמיד.

שימוש מושכל במשוב יוכל לקדם את תהליכי ההוראה והלמידה. משום כך מומלץ להתייחס אל משובים כאל ייצוגים. ניתוח של משובים בקהילות (או באופן עצמי) מאפשר לבחון אותם לעומקם כדי לשכללם ולמצות את הפוטנציאל שלהם.

בבואנו לנתח משוב כדאי שנתבונן או נכיר את המטלה שניתנה, את מטרותיה ואת התוצר של התלמיד. המשוב הוא המשך של כל אלו אבל לא רק – הוא מוביל את הלמידה, ואמור להיות חלק ממנוע ההתקדמות של כל תלמיד לעבר למידה משמעותית ופורייה.

בדומה למדדים המשמשים אותנו בניתוח המשימה והתוצר, בניתוח המשוב אנחנו מתחילים מהתייחסות **למטרות** המשימה. יתר על כן, כדי שמשבח יהיה אפקטיבי, עליו להיות **קונקרטי** (בהיר, מוחשי ומעשי), ולכן אחרי בחינת המטרות נבחן את רמת הקונקרטיות של המשוב. הממדים האחרים, **אישי ותהליכי**, מתייחסים לאופיו הייחודי של משוב פורה. כל הממדים מוסברים בפירוט בטבלה מטה. כמו כן, בהקשרים שונים ייתכנו ממדים אחרים לניתוח משוב, לדוגמה ממדים התואמים את התקופה, את יעדי בית הספר או הקהילה או כאלו שקשורים לתזמון בו ניתן המשוב.

* הכלי פותח על ידי חברי צוות מ"פ השקפה:
טל כרמי ותמר קנר פורמן
הכלי מבוסס על:

Wiggins, G. (2012). Seven Keys to Effective Feedback, *Educational Leadership* 70(1), 10-16. תרגום: יניב פרקש.
<https://brancoweiss.org.il/wp-content/uploads/2017/07/%D7%A9%D7%A0%D7%A1.pdf>

המינהל הפדגוגי (תשע"ה). משוב כתוב. בתוך: נתיבים להוראה משמעותית: מניפת מודלים יישומיים להוראה משמעותית. 71-73.
<https://meyda.education.gov.il/files/MinhalPedagogy/netivim.pdf>

ממד	הסבר	שאלות
מקדם מטרות לימודיות	כל משוב מקדם מטרות לימודיות, לרוב בהתאם למחווה. המשוב מסמן לתלמידים מה נחשב לביצוע מוצלח ומה עליהם לעשות כדי להשתפר. נבחן לאילו מטרות מתייחס המשוב ואילו הובלטו בו, וכך הוצגו לתלמידים כמשמעותיות יותר.	לאילו מטרות מתייחס המשוב? למשל: • קוהרנטיות • דיוק בביצוע הוראות המשימה • עיסוק בידע קיים • שימוש במיומנויות ויישום פרוצדורות • חשיבה מסדר גבוה • ביטוי אישי עשיר • אחר אילו מטרות מובלטות במשוב?
קונקרטי	משוב צריך להיות בהיר (ברור), מוחשי ומעשי. ככל האפשר, יש לשלב דוגמאות, לנתח את התוצר עצמו (ולא את התהליכים המשוערים שאולי הובילו אליו), לכתוב במילים פשוטות, ורק אז לציין מסקנות והמלצות. על אלו להיות ממוקדות, כדי שיאפשרו לתלמיד להשתפר (גם כשהעבודה טובה) מבלי להציף אותו.	בהיר: האם המשוב ניתן באופן ברור ומפורט כך שהתלמיד יוכל להבין אותו בקלות? מוחשי: האם המשוב כולל ניתוח התוצר, מתן דוגמאות מתוכו ותובנות לגביו? מעשי: האם המשוב מופיעות קביעות ללא עדות בתוצר (לדוגמה: ניכר כי השקעת/לא השקעת זמן בעבודה)? מעשי: האם אפשר להניח שהתלמיד מבין מה עליו לעשות כדי להשתפר? מעשי: האם המשוב מסביר את ההיגיון שבבסיס השינויים המוצעים? מעשי: האם אפשר להניח כי התלמיד ידע להתמודד עם הנחיות השיפור (היקף ורמת מורכבות)?
אישי	כותב המשוב צריך לצאת מתוך הנחה שהתלמיד שאף להביע את מחשבותיו וידיעותיו. בשל כך על המשוב להינתן באופן המכבד את הקול של התלמיד, את השקעתו, רעיונותיו וכוונתו ולעודד אותו להשתמש בהתנסות ללמידה עתידית.	האם המשוב מבטא הקשבה והתייחסות לדבריו של התלמיד? האם המשוב מותאם לאופי הקשר בין המורה לתלמיד? האם נראה כי המשוב ניתן באופן המעודד מוטיבציה ללמידה?
תהליכי	משובים שונים מבטאים רמות שונות של הערכה מעצבת מול הערכה מסכמת. הערכה מעצבת מאפשרת לתלמיד להשתפר ומשקפת תהליך, לעומת הערכה מסכמת מתייחסת למטרה שנרצה שהתלמיד ישיג. עלינו להקפיד לאזן בין מידת ההערכה המעצבת וההערכה המסכמת שאנו מעניקים לתלמידים.	האם המשוב משקף הערכה מעצבת, מסכמת, או את שתיהן? האם המשוב מתייחס לנושאים שעלו בעבר בדיאלוג (הכולל משובים קודמים) בין המורה לתלמיד? האם המשוב מזמין את התלמיד לשפר את התוצר?
אחר	ניתוח משוב יכול להתבצע לאור מדדים שונים בהתאם להקשר, לתקופה, למוען, לתזמון או לאופן מתן המשוב. למשל, קהילה המתמקדת בנושא מסוים תרצה לבחון את המשובים לאור נושא זה.	